

Pravo na privatnost i sloboda izražavanja

PRESUDE EVROPSKOG
SUDA ZA LJUDSKA
PRAVA
(2018–2019)

BILTEN 1

Pravo na privatnost i sloboda izražavanja

PRESUDE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

(2018-2019)

BILTEN 1

Izdavač

Akcija za ljudska prava

Human Rights Action (HRA)

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 130/VII

81 000 Podgorica, Crna Gora

Tel: 020/232 348, 232/358; Fax: 020/232 122

hra@t-com.me

www.hraction.org

Za izdavača

Tea Gorjanc-Prelević

Autor

Peter Noorlander

Uredila

Tea Gorjanc-Prelević

Prevod

Alisa Radić

Lektura i korektura

Nađa Durković

Prelom i dizajn

Artbuk doo

Podgorica, septembar 2022.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Embassy of Switzerland to the Republic of Serbia
and to Montenegro**

Bilten je pripremljen u okviru projekta „Suzbijanje govora mržnje – evropski standardi i praksa“ koji finansira Ambasada Švajcarske Konfederacije u Beogradu. Sadržaj ovog biltena ne odražava nužno stavove donatora i za njega je isključivo odgovorna Akcija za ljudska prava.

Sadržaj

Uvod.....	5
Najznačajniji predmeti	6
M.L. i W.W. protiv Njemačke	6
Magyar Jeti Zrt protiv Mađarske	10
Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana	13
Ostali predmeti od značaja	17
Ivanović i D.O.O. Daily Press protiv Crne Gore.....	17
GRA Stiftung gegen Rassismus i Antisemitismus protiv Švajcarske	19
Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia protiv Grčke	20
Annen (br. 6) protiv Njemačke.....	21
Kaboğlu i Oran protiv Turske.....	22
Toranzo Gomez protiv Španije	23
Høiness protiv Norveške	24
Ostale odluke i presude.....	26
Smajić protiv Bosne i Hercegovine	26
Faludy-Kovács protiv Hrvatske	26
Slava Jurišić protiv Hrvatske	26

Ivashchenko protiv Rusije	27
Falzon protiv Malte	27
Egill Einarsson protiv Islanda (br. 2).....	27
Savva Terentyev protiv Rusije	27
Annen protiv Nemačke, br. 2-5	28
Makraduli protiv bivše jugoslovenske republike Makedonije	28
Narodni List d.d. protiv Hrvatske	28
Prunea protiv Rumunije	28
Šimunić protiv Hrvatske	29
Rebečenko protiv Rusije	29

Uvod

Pred vama je prvi od tri biltena Akcije za ljudska prava, u kojima predstavljamo najvažnije presude Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa pravom na privatnost i slobodom izražavanja, a koje su donijete od početka januara 2018. do septembra 2022. Ovaj prvi bilten pokriva period od januara 2018. do kraja juna 2019. godine i nadovezuje se na zbirku biltena koju je Akcija za ljudska prava objavila 2018. godine.¹

Bilten obuhvata predmete u kojima su postavljeni novi standardi ili su razvijeni postojeći, a vodilo se računa i o tome koji bi slučajevi mogli da budu zanimljivi za Crnu Goru i države u njenom okruženju. Predmeti sadrže navode o narušavanju privatnosti od strane medijskih kuća i novinara, ali i o kleveti, vrijeđanju i govoru mržnje, za koje je Evropski sud za ljudska prava zaključio da ometaju zaštitu prava na privatni život, protivno članu 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

U Biltenu su obrađena tri predmeta. Prvi *M.L. i W.W. protiv Njemačke* jedan je od ključnih predmeta o kojima je Sud odlučivao tokom 2018. godine i tiče se takozvanog **prava na zaborav**. Konkretni slučaj odnosi se na odbijanje medija da anonimizuju svoje nekadašnje izvještaje o okrivljenima za slučaj ubistva. Druga je presuda Suda u predmetu *Magyar Jeti Zrt protiv Mađarske*, koji se bavi pitanjem **odgovornosti za sadržaj stranice na koju se u tekstu upućivalo linkom**. Posljednji predmet jeste presuda iz 2019. godine u predmetu *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*. Kadija Ismailova je azerbejdžanska novinarka koja je zbog svog istraživačkog novinarskog rada izložena ozbiljnim napadima, a presuda se tiče povrede prava na privatnost i na slobodu izražavanja **objavlivanjem intimnih video-snimaka napravljenih skrivenom kamerom**.

Osim ova tri predmeta koji su opširnije obrađeni, Bilten sadrži i kratke opise još šest značajnih presuda koje se bave optužbama za uvredu, klevetu, **korišćenje skrivene kamere, kao i odgovornošću internet stranica za komentare koje na njima ostavljaju čitaoci**. Konačno, tu su i najkraći sažeci još nekih presuda i odluka koje su donijete tokom ovog perioda u vezi sa pravom na privatnost i slobodu izražavanja.

¹ Zbirka biltena: Evropski sud za ljudska prava i sloboda izražavanja, Akcija za ljudska prava, 2018, dostupno na: [https://www.hraction.org/wp-content/uploads/2018/11/Tematska-zbirga-biltena-CG.pdf](https://www.hrraction.org/wp-content/uploads/2018/11/Tematska-zbirga-biltena-CG.pdf)

Najznačajniji predmeti

M.L. i W.W. protiv Njemačke^(link)

Predstavke br. 60798/10 i 65599/10, presuda od 28. juna 2018. godine

Nije povrijeđeno pravo na privatnost osoba koje su osuđene za ubistvo i izdržale kaznu odbijanjem medija da anonimizuju svoje nekadašnje izvještaje o njima kao okrivljenima.

Ključna pitanja: *privatni život lica osuđenih za krivična djela; pravo na zaborav*

Činjenice

Podnosioci predstavki su 1993. godine osuđeni za ubistvo popularnog glumca i za to im je izrečena kazna doživotnog zatvora. Ubistvo i sudski postupak izazvali su izuzetnu pažnju njemačkih medija. Osuđenici su pušteni na slobodu u avgustu 2007. i januaru 2008. godine, a 2007. godine su, prvo jedan pa drugi, pokrenuli postupak protiv radio stanice Deutschlandradio, tražeći da se njihova imena uklone iz dokumentacije koja se, u vezi sa njima, pojavljivala na internet prezentaciji te stanice. Niži sudovi su ovaj zahtjev odobrili, smatrajući da njihov interes da se ne suočavaju sa svojim nekadašnjim djelima tako dugo nakon osude, nosi prevagu nad interesom javnosti da bude informisana. Međutim, Savezni sud pravde je poništio te odluke jer je smatrao da su pravo radio-stanice na slobodu izražavanja i interes javnosti da bude informisana značajniji od interesa podnosilaca predstavki da budu anonimni. Postupci koje su njih dvojica pokrenuli protiv drugih medijskih kuća naišli su na slične zaključke sudova. Podnosioci predstavki su se tada požalili Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da im je povrijeđeno pravo na poštovanje privatnog života, zaštićeno članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Presuda Evropskog suda za ljudska prava

Sud je na samom početku konstatovao da je neophodno uspostaviti ravnotežu između prava podnosilaca predstavki na poštovanje njihovog privatnog života, za-garantovanog članom 8 Konvencije, i prava medija na slobodu izražavanja, odnosno prava javnosti da bude obaviještena, koja su zaštićena članom 10 iste Konvencije.

Sud je ponovio da su opšti principi koje treba uzeti u obzir u slučajevima navodnog ugrožavanja privatnosti od strane medija sljedeći: (i) doprinos raspravi koja je od javnog interesa, (ii) u kojoj mjeri je dotična osoba poznata, (iii) predmet novinskog članka, (iv) prethodno ponašanje dotične osobe, (v) sadržaj, forma novinskog članka, kao i posljedice koje on izaziva, i, kada članak sadrži i fotografije, (vi) okolnosti pod kojima su te fotografije snimljene. Sud je takođe primijetio da je zahtjev za anonimnost bio upućen medijskim kućama, iako su korisnici interneta, prvenstveno putem pretraživača, mogli lako da dođu do informacija koje su mediji stavili na raspolaganje. S tim u vezi, Sud je naveo da bi uspostavljanje ravnoteže između suprotstavljenih interesa moglo da dovede do različitih ishoda, u zavisnosti od toga da li je zahtjev za brisanje podataka podnijet protiv medijske kuće ili pretraživača.

Primjenjujući ove principe na predmet o kome je bilo riječi, Sud je odlučio kako slijedi:

i. da li informacija doprinosi raspravi koja je od javnog interesa

Sud je smatrao da su medijski izvještaji nastavili da doprinose raspravi od opšteg interesa, koja nije umanjena činjenicom da je od zločina proteklo više godina. Sud je naveo da se zahtjev odnosio na anonimizaciju, a ne na potpuno brisanje podataka, što predstavlja manje restriktivnu mjeru kada je riječ o zaštiti prava na slobodu izražavanja. Međutim, odobravanje zahtjeva bi na medije moglo da ima zastrašujući efekat. Odlučivanje o tome koji lični podaci treba da budu objavljeni stvar je odluke urednika, u granicama novinarske etike, a objavljivanje punog imena doprinosi kredibilitetu publikacije. Zahtijevati od medija da, u kasnijoj fazi, u obzir uzmu zahtjev za anonimizaciju mogao bi da dovede do toga da mediji već na samom početku počnu da objavljuju manje detalja, ili da svoje arhive uopšte ne učine dostupnim na internetu, što – ni jedno ni drugo – ne bi bilo u interesu javnosti.

ii. u kojoj mjeri je dotična osoba poznata

Sud je smatrao da je interesovanje javnosti za ubistvo vremenom opalo. Međutim, podnosioci predstavki su se vratili u žižu javnosti kada su pokušali da izdejstvuju da im se suđenje za krivično djelo ponovi; sami su kontaktirali sa medijima i od njih zatražili da izvještavaju o predmetu. Dakle, u pitanju nijesu bila obična privatna lica koja su javnosti bila nepoznata.

iii. predmet članka

Medijski izvještaji o vođenju krivičnog postupka i zahtjevima podnositelaca predstavki da im se postupak obnovi, mogli su da doprinesu raspravi koja je u demokratskom društvu od javnog interesa.

iv. prethodno ponašanje dotične osobe u odnosu na medije

Sud je ponovio da podnosioci predstavki ne samo što su iskoristili krivičnopravni postupak da traže pravdu, već su vodili i medijsku kampanju. To je značilo da je njihov interes da budu anonimni, samo nekoliko godina pošto su sproveli ovu kampanju, imao manju težinu u traženju ravnoteže, i da oni više nijesu mogli legitimno da očekuju da će medijski izvještaji biti anonimni.

v. sadržaj, forma i posljedice članka

Članci o kojima se radilo objektivno su izvještavali o sudskim presudama vezanim za podnosiocima predstavki. Neki od njih su pružili i dodatne detalje o životima optuženih, npr. o njihovim porodičnim okolnostima. Međutim, nije se išlo dalje od detalja koje su i sami sudovi uzeli u obzir tokom suđenja (na primjer, da je jedan od podnositelaca predstavki poticao iz rasturene porodice i da je kao dijete bio dat drugoj porodici na staranje), o čemu se raspravljalo pri donošenju odluke. Podnosioci predstavki nijesu prikazivani na način koji bi ih omalovažavao ili ponižavao. Što se tiče činjenice gdje su bili objavljeni, medijski izvještaji se u arhivi nijesu nalazili na istaknutom mjestu i mogli su da im pristupe samo oni koji su ih tražili.

vi. okolnosti u kojima su fotografije snimljene

Sud je bio mišljenja da fotografije podnositelaca predstavki nijesu sadržale nikakve kompromitujuće elemente. Budući da su fotografije napravljene 13 godina ranije, smatrao je da je mala vjerovatnoća da na njima iko lako prepozna podnosiocima predstavki.

Sud je zaključio da nije došlo do povrede prava na poštovanje privatnog života.

Komentar

Ovo je bila prva presuda Evropskog suda za ljudska prava koja se, nakon presude Evropskog suda pravde u predmetu poznatom pod nazivom „*Gugl Španija*“ (predmet C-131/12, EU:C: 2014:317; Google Spain SL i Google Inc.), odnosila na tzv. pravo na zaborav. U tom predmetu, Sud pravde Evropske unije smatrao je da Guglu može da se naloži da iz svojih rezultata pretrage ukloni lične podatke ako su ti podaci „netačni, neadekvatni, irelevantni ili pretjerani za potrebe obrade podataka“. Evropski sud za ljudska prava je takođe, prije toga, u predmetu *Dnevne novine Tajms Ltd (br. 1 i 2)* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zaključio da **od medija može da se zahtijeva da ažuriraju svoje arhive, kada im se to naloži u kontekstu postupka koji se vodi za klevetu**. U predmetu *Węgrzynowski i Smolczewski protiv Poljske*, Sud je smatrao da od medija ne može da se traži da brišu kompletne izvještaje. U predmetu o kome je ovdje riječ, a koji je u sudskoj praksi Suda određen kao „ključni“, Sud je jasno stavio do znanja da su kriterijumi koji će se primjenjivati zapravo oni koji generalno moraju da se uzimaju u obzir u predmetima koji se odnose na privatnost (doprinos raspravi koja je od javnog interesa; u kojoj mjeri je dotična osoba poznata; predmet novinskog izvještaja; prethodno ponašanje osobe; sadržaj, forma i posljedice objave; i, kada postoje i fotografije, okolnosti pod kojima su snimljene). U pitanju je pravna oblast koja je u razvoju, i može se očekivati da će Veliko vijeće Evropskog suda za ljudska prava – u presudi koja se očekuje u predmetu *Hurbain protiv Belgije*, a čija je rasprava održana 9. marta 2022. godine – nastaviti da usavršava svoje standarde.

Magyar Jeti Zrt protiv Mađarske^(link)

Predstavka br. 11257/16, presuda od 4. decembra 2018. godine

Medijski portal nije odgovoran za klevetničku izjavu na internet stranici na koju je postavljen link i došlo je do kršenja njegove slobode izražavanja osuđujućom presudom nacionalnih sudova.

Ključno pitanje: *Odgovornost internet stranice za postavljene linkove*

Činjenice

Podnosilac predstavke je kompanija koja vodi popularnu informativnu internet stranicu www.444.hu. Na njoj je u septembru 2013. godine objavljen članak o incidentu u kojem se grupa očigledno pijanih navijača zaustavila ispred škole koju su pohađali uglavnom romski učenici, i tu uzvikivala rasističke poruke. Članak je sadržao hiperlink ka intervjuu sa liderom romske zajednice koji je naveo da su navijači bili članovi političke partije Jobik. U znak odgovora, Jobik je pokrenuo postupak za klevetu protiv osam optuženih, uključujući i vođu romske zajednice, medijsku kuću koja ga je intervjuisala, kompaniju podnosioca predstavke i još neke medije.

Prvostepeni sud je utvrdio da su primjedbe vođe zajednice zaista bile klevetničke prirode i da je podnosilac predstavke odgovoran jer je „proširio“ klevetničku izjavu time što je ka njoj postavio link. Presuda je u žalbenom postupku potvrđena, dok je nova žalba Ustavnom sudu odbačena.

Presuda Evropskog suda za ljudska prava

Sud je konstatovao da se predmet tiče odgovornosti za materijal objavljen na internet stranici ka kojoj je bio postavljen link i istakao da takozvani hiperlinkovi na internetu igraju važnu ulogu: usmjeravajući čitaoce na druge stranice i onlajn resurse, oni omogućavaju korisnicima interneta da se kreću do (i od) materijala koji inače ne bi pronašli. Na taj način, hiperlinkovi doprinose nesmetanom radu interneta tako što, pomoću linkova, čine informacije dostupnim time što ih međusobno povezuju.

Sud je dalje konstatovao da, u kontekstu objavljivanja vijesti, hiperlinkovi samo skreću pažnju korisnika na sadržaj koji je dostupan na nekom drugom mjestu na internetu: oni publici ne predstavljaju te „linkovane“ izjave, niti saopštavaju njihov sadržaj. Sud je dalje istakao da osoba ili kompanija koja se poziva na informaciju putem hiperlinka ne kontroliše sadržaj internet stranice čiji link je postavila, a koja nakon postavljanja linka može i da se promijeni. Slijedeći ovaj način razmišljanja, Sud se nije složio sa načinom na koji su domaći sudovi shvatili hiperlinkove: kao suštinski isto što i objavljivanje samog sadržaja, te, samim tim, i kao razlog za automatsku odgovornost.

Sud je smatrao da odgovornost treba utvrđivati od slučaja do slučaja i rukovodeći se sljedećim kriterijumima: (i) da li je novinar podržao sporni sadržaj; (ii) da li je novinar ponovio sporni sadržaj (a da ga pritom nije podržao); (iii) da li je novinar samo postavio hiperlink ka spornom sadržaju (bez njegovog podržavanja ili ponavljanja); (iv) da li je novinar znao, ili je u razumnoj mjeri mogao da zna, da je sporni sadržaj klevetničke prirode ili da je na neki drugi način nezakonit; (v) da li je novinar postupao u dobroj vjeri, da li je poštovao novinarsku etiku, i da li je izvršio odgovarajuće provjere koje se očekuju kada je riječ o odgovornom novinarstvu?

Primjenjujući navedene kriterijume na ovaj predmet, Sud je konstatovao da se u predmetnom članku navodi samo da intervju sa vođom zajednice može da se pronađe na Jutjubu, i da se ka njemu daje link, bez ponavljanja ili daljeg komentarisanja izjava koje su u intervjuu date. Autor članka nije implicirao da su izjave istinite, niti da ih odobrava, niti da za njih prihvata odgovornost. Link, takođe, nije naveden u kontekstu koji bi mogao da se shvati kao klevetnički. Sud je stoga smatrao da ne može da se zaključi da članak predstavlja odobravanje klevetničkog sadržaja.

Sud se pozvao na postojeću sudsku praksu da bi se, uopštenim zahtijevanjem da se novinari sistematski i formalno distanciraju od sadržaja citata koji bi druge mogao da uvrijedi ili isprovocira, ili da naruši njihov ugled, kršilo pravo na slobodu izražavanja. Istovremeno, Sud je naveo da ne isključuje mogućnost da, u određenim okolnostima, čak i samo ponavljanje neke izjave može da dovede do postojanja odgovornosti: na primjer, kada novinar ne postupa u dobroj vjeri i u skladu sa novinarskom etikom. Ali to ovdje nije bio slučaj.

Što se tiče pitanja da li je novinar trebalo da zna da je materijal ka kome je dat link klevetnički, Sud je smatrao da to treba utvrditi u svjetlu tadašnje situacije, a ne

retrospektivno. Imajući u vidu da se od političara očekuje da tolerišu širok spektar kritika, Sud je smatrao da je novinar u ovom slučaju mogao razumno da pretpostavi da je sadržaj ka kome je link vodio zakonit, bez obzira na to što je bio kontroverzan.

Konačno, Sud je konstatovao da domaći sudovi uopšte nijesu uzeli u obzir pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Domaći zakon je nametnuo strogu odgovornost za svaki materijal za koji se postavi link. Sud je smatrao da bi ta stroga odgovornost mogla, direktno ili indirektno, da ima zastrašujući efekat na slobodu izražavanja na internetu.

Iz svih ovih razloga, Sud je utvrdio povredu prava na slobodu izražavanja.

Komentar

Ovo je važna presuda u razvoju sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava kada je riječ o objavljivanju na internetu, i rangirana je kao „predmet od ključnog značaja“. Nadovezujući se na svoju presudu u predmetu *Delfi protiv Estonije*, koja se odnosi na odgovornost informativnih internet stranica za komentare koje postavljaju njihovi korisnici/čitaoci, Sud je u ovoj presudi utvrdio kriterijume koje treba uzeti u obzir pri utvrđivanju da li medijske internet stranice mogu da budu odgovorne za materijal koji se nalazi na stranicama ka kojima postavljaju linkove, ili ne. Mađarski sudovi su utvrdili da je internet stranica uvijek za to odgovorna i da je dužna da preuzme odgovornost. Evropski sud je smatrao da se ovim krši pravo na slobodu izražavanja, ali se istovremeno složio da internet stranica pod određenim okolnostima može da se smatra odgovornom (na primjer, ako jasno navede da se slaže sa klevetničkim sadržajem objavljenim u linku).

Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana^(link)

Predstavke br. 65286/13 i 57270/14 od 10. januara 2019. godine

Povrijeđena su prava na poštovanje privatnog života novinarkе i na slobodu izražavanja, objavljivanjem njenih intimnih snimaka napravljenih skrivenom kamerom.

Ključno pitanje: Privatnost istaknutog novinara

Činjenice

Podnositeljka predstavke poznata je novinarka-istraživačica koja se često kritički odnosila prema vlastima. U periodu od 2010. do 2012. godine, istraživala je i izvještavala o navodnoj korupciji u porodici predsjednika Azerbejdžana. Godine 2012, dobila je prijeteće pismo sa fotografijama koje su bile „skinute“ sa video-snimka na kome se vidjelo kako ona i njen tadašnji partner imaju seksualni odnos u spavaćoj sobi njenog stana. Snimak je napravljen skrivenom kamerom, a u prapratnom pismu, poslatom iz Moskve, pisalo je: „Kurvo, prestani da se baviš ovim čime se baviš ili ćeš biti osramoćena“. Snimak je ubrzo nakon toga postavljen na internet, s tim da su se 2013. godine pojavila još dva, takođe intimne prirode. Otprilike u isto vrijeme kada je objavljen prvi video snimak, troje novina pod državnom kontrolom objavilo je priče u kojima su je optužile za neprofesionalno ponašanje, pristrasnost kada je u pitanju vlast, i nemoralno ponašanje.

Pregledavši stan, gđa Ismailova je otkrila veliki broj skrivenih kamera, novoinstaliranu dodatnu telefonsku liniju, kao i žice za prenos snimaka sa kamera. Sve je to prijavila policiji, nakon čega je otvorena zvanična istraga. U aprilu 2012. godine, tužilaštvo je objavilo izvještaj o radu u kome se navodi da je ispitano više svjedoka, uključujući i partnera gđe Ismailove, njene prijatelje, kolege i članove porodice, uz navođenje njihovih imena. Gđa Ismailova je odmah podnijela građansku tužbu, tvrdeći da su u izvještaju objelodanjene informacije o njenom privatnom životu, odnosno puna imena i zanimanja njenih prijatelja, kolega i članova porodice, kao i njena kućna adresa i identitet partnera koji se nalazio na video-snimku. Tužba je odbačena. Tokom 2013. i 2014. godine gđa Ismailova je domaćim sudovima uložila nekoliko neuspješnih pritužbi, u kojima je navela da vlasti odugovlače sa istragom. Ne dobivši zadovoljavajući odgovor, uložila je pritužbu Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da joj je povrijeđeno pravo na poštovanje privatnog života, kao i pravo na slobodu izražavanja.

Presuda Evropskog suda za ljudska prava

Sud je predmet razmatrao u odnosu na član 8, kojim se štiti pravo na poštovanje privatnog života, ali i u odnosu na član 10, koji štiti pravo na slobodu izražavanja.

Postojale su dvije tvrdnje u vezi sa članom 8: (1) da državni organi nijesu zaštitili pravo gđe Ismailove na poštovanje privatnog života kada je riječ o video snimku; i (2) da su narušili njenu privatnost objavljivanjem njene kućne adrese, kao i detalja o njoj i njenoj porodici i prijateljima. U pogledu prve tužbe, Sud je smatrao da nema dovoljno dokaza da se utvrdi da su kamere postavili baš državni organi (iako je priznao da postoje jake indicije da jesu), ali da bi ipak mogli da snose odgovornost zbog nepoštovanja „pozitivne obaveze“ iz člana 8 da sprovedu efikasnu istragu o navodnim povredama privatnosti. Sud je podsjetio da je izuzetno važno da države imaju efikasan sistem krivičnog pravosuđa, kako bi se spriječile teške povrede privatnosti, poput one do koje je došlo u ovom slučaju.

Sud je okarakterisao snimanje i objavljivanje video snimaka kao „tešku povredu privatnosti i uvredu ljudskog dostojanstva“. Bilo je jasno da je – prema krivičnom zakoniku Azerbejdžana – u pitanju bilo krivično djelo, i da je trebalo započeti djelotvornu istragu. Prilikom utvrđivanja da li je istraga bila „djelotvorna“, Sud je podsjetio na svoj test „bitnih nedostataka“, na osnovu koga utvrđuje da li su navodni nedostaci u istrazi predstavljali velike, a ne samo manje greške ili sporadične propuste.

Sud je smatrao da je veoma značajno to što je gđa Ismailova bila poznata novinarka koja se izuzetno kritički odnosila prema vlastima. To je značilo da su oni koji su snimili i objavili video bili jasno motivisani neslaganjem s njenim radom. Sud je konstatovao postojanje obilja fizičkih dokaza, uključujući pismo, video-opremu, svjedočenje inženjera koji je instalirao drugu telefonsku liniju, ali i posredne dokaze koji su krivično djelo povezivali sa licima koja rade za državu. Istražni organi su, dakle, imali nekoliko različitih i očiglednih tragova, ali nijesu pokazali nikakav napredak u njihovom daljem istraživanju. Nije bilo dokaza koji bi ukazivali na sprovođenje istražnih radnji, kao što su npr. zapisnici o obavljenim razgovorima, izvještaji vještaka ili zapisnici o ispitivanju fizičkih dokaza. Sud je takođe primijetio da je istraga vođena s velikim zakašnjenjima, i da, uprkos pritužbama podnositeljke predstavke od avgusta 2013. godine, nije došlo ni do kakvog napretka. Usljed svega navedenog, Sud je utvrdio da vlasti nijesu ispoštovale svoju pozitivnu obavezu da obezbijede

adekvatnu zaštitu privatnog života podnositeljke predstavke, time što bi sprovele djelotvornu krivičnu istragu o izuzetno ozbiljnom miješanju u njen privatni život.

U vezi sa drugim navodom iz tužbe vezanim za član 8, koji se odnosio na objavljivanje novinarkine adrese i podataka o porodici i prijateljima, Sud je utvrdio da je objavljen niz informacija: kućna adresa gđe Ismailove, činjenica da je bila u vezi sa tadašnjim partnerom i njegovo puno ime i zanimanje, puna imena njenog stanoдавca i članova njene porodice, puna imena i zanimanja njenih prijatelja i kolega, kao i podaci o pojedincima kojima je ona u različitim periodima iznajmljivala svoj (iznajmljeni) stan. Sve ovo se jasno odnosilo na njen privatni život. Informacije su pribavljene tokom inače nedjelotvorne krivične istrage i objavljene u saopštenju za javnost Opšteg tužilaštva i Tužilaštva grada Bakua.

Sud je smatrao da za objavljivanje ovih podataka nije bilo nikakvog opravdanja. Državni organi su tvrdili da su informacije objavljene „kako bi se javnost informisala o toku istrage“, ali je Sud smatrao da je to moglo da bude učinjeno i bez objavljivanja podataka o privatnom životu podnositeljke predstavke. Sud je istakao da je zaštita njene privatnosti u sveukupnom kontekstu predmeta bila najznačajnija, s obzirom na to da je već sama krivična istraga, o kojoj su vlasti navodno htjele da informišu javnost, pokrenuta u vezi s neopravdanim i flagrantnim uplitanjem u njen privatni život. Državni organi je trebalo da budu veoma oprezni kako ne bi dodatno pogoršali već postojeće kršenje privatnosti novinarkine. Stoga je Sud utvrdio da je objavljivanjem informacija o njenom privatnom životu prekršen i član 8.

U vezi s navodnim kršenjem prava na slobodu izražavanja, Sud je podsjetio na osnovnu ulogu slobode izražavanja u demokratskom društvu, kao i na ulogu medija u prenošenju informacija i ideja od opšteg interesa koje javnost ima pravo da zna. Sud je dalje podsjetio da su države dužne da uspostave djelotvoran sistem zaštite novinara i povoljno okruženje za učešće svih u javnoj raspravi, čime bi se svima omogućilo da bez straha iznose svoja mišljenja i ideje, čak i ako su ta mišljenja i ideje u suprotnosti sa onima koje zastupaju državni organi ili bitan dio javnog mnjenja, ili koje se smatraju iritantnim ili šokantnim. Sud je takođe naveo da je, kako bi se izbjegao „zastrašujući efekat“ na slobodu izražavanja kao rezultat napada, od najvećeg značaja da vlasti istraže sve teške zločine počinjene nad novinarima, kako bi se utvrdilo da li postoji veza između tih krivičnih djela i profesionalnog rada novinara.

Osvrćući se na okolnosti predmeta, Sud je konstatovao da je situacija u Azerbejdžanu, kada je u pitanju zaštita slobode izražavanja, sveukupno loša. Pozivajući se na izvještaje o fizičkim napadima i drugim vrstama navodnog progona novinara, kao i na uočenu nekažnjivost za takva djela, Sud je smatrao da takvo okruženje može da dovede do ozbiljnog zastrašujućeg efekta po slobodu izražavanja. Podnositeljka predstavke je i sama bila zabrinuta, i plašila se da je bila žrtva usklađene kampanje orkestrirane u znak odmazde za njen novinarski rad, na šta je državnim organima već više puta ukazivala. S obzirom na te okolnosti, trebalo je da organi istraže da li su zločini kojima je novinarka bila izložena bili povezani sa njenim profesionalnim radom. Sud je, takođe, uzeo u obzir činjenicu da su izvještaje objavili provladini mediji, što je dodatno pogoršalo teško miješanje u privatnost koje je novinarka pretrpjela, a što je bilo u suprotnosti sa duhom okruženja koje štiti svoje novinarstvo. Konstatujući da je istraga zločina protiv gđe Ismailove sadržala ozbiljne nedostatke, Sud je smatrao da država nije ispoštovala svoju pozitivnu obavezu da je zaštiti u ostvarivanju slobode izražavanja.

Komentar

Ovo je važna presuda ne samo za podnositeljku predstavke, koja je pretrpjela veoma ozbiljno miješanje u pravo na poštovanje privatnog života, već i za bezbjednost novinara uopšte. Sud jasno zaključuje da države moraju da uspostave djelotvoran okvir za zaštitu novinara, posebno onih koji iznose mišljenja i objavljuju izvještaje koji su u suprotnosti sa politikom vlade ili su nepopularni u dijelu društva. Kada se novinarima upućuju prijetnje, ili kada oni pretrpe neki čin nasilja (bilo fizičkog ili, kao u ovom slučaju, psihičkog), djelotvorna istraga mora da bude pokrenuta na vrijeme, a vlasti moraju da prate sve kontakte koji su im dostupni. Pri tome moraju da budu izuzetno oprezni da ne pogoršaju patnju koja je novinaru već nanijeta.

Ostali predmeti od značaja

Ivanović i D.O.O. Daily Press protiv Crne Gore^(link)

Predstavka br. 24387/10, odluka o prihvatljivosti od 5. juna 2018. godine

Parničnom presudom kojom su novinar i medij solidarno obavezani na naknadu štete zbog neosnovane optužbe na račun političara visokog ranga, nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

Ključno pitanje: *kleveta političara*

Protiv podnositelja predstavke, Željka Ivanovića, novinara i osnivača lista Vijesti, i D.O.O. Daily Press, koje objavljuje Vijesti, nekadašnji premijer Milo Đukanović je pokrenuo parnični postupak i tužio ih za povredu ugleda jer je Ivanović javno tvrdio da je Đukanović odgovoran za napad na njega, prilikom kojega mu je slomljena jagodična kost. Napad se dogodio noću, kada je Ivanović napustio proslavu na kojoj su Vijesti slavile desetogodišnjicu osnivanja. Prišla su mu tri muškarca i pretukla ga. Nakon napada, Vijesti su 2. septembra 2007. godine objavile tekst pod naslovom „Palica od Đukanovića i familije” u kojem su objavljene sledeće Ivanovićeve izjave: „Bivši premijer Đukanović je poslao svoje kerbere da me prebiju” i „To je čestitka od onih koji vladaju Crnom Gorom, a to su Milo Đukanović i njegova familija, bilo biološka ili kriminalna”. Ivanović je Đukanovića nazvao i „šefom koji je razvio kriminalno-finansijsku hobotnicu koja guši Crnu Goru” i „gazdom porodice, biološke ili kriminalne, koja vlada Crnom Gorom i odlučuje o svemu, uključujući i ono najdragocjenije – ljudski život”. Domaći sudovi su ocijenili da su ove izjave bile neosnovane činjenične tvrdnje koje su narušile ugled Đukanovića i dodijelili su mu naknadu od 10.000 eura.

Evropski sud za ljudska prava je podsjetio na osnovne principe koji se primenjuju u slučajevima kao što je ovaj: da novinarska sloboda pokriva i moguće pribjegavanje određenom stepenu pretjerivanja, pa čak i provokacije; da treba praviti razliku između izjava o činjenicama, koje se mogu dokazati, i vrijednosnih sudova, koji nijesu podložni dokazivanju, ali da i vrijednosni sud treba da ima neku osnovu

u činjenicama, posebno kada se iznosi ozbiljna tvrdnja; da su granice dozvoljene kritike šire kada se radi o političaru nego o nekom privatnom licu, i da novinari treba da izvještavaju u dobroj vjeri kako bi pružili tačne i pozdane informacije u skladu sa novinarskom etikom. Primjenjujući ove principe na činjenice u ovom predmetu, Sud je primjetio da su domaći sudovi pažljivo razdvojili vrijednosne sudove od činjeničnih navoda i da su samo četiri izjave ocijenili kao neosnovane činjenične tvrdnje, od mnogih izjava koje su Vijesti objavile u vezi sa incidentom, a kojima je kritikovan režim koji je predstavljao Đukanović, političar visokog ranga i premijer dugi niz godina. Međutim, optužba da je on lično bio odgovoran za napad je ponovljena nekoliko puta, a predstavljala je ozbiljnu činjeničnu tvrdnju za koju podnositelj predstavke nije pružio nikakav dokaz. Sud je naglasio da je u svojoj praksi jasno utvrdio pravilo da što je činjenični navod ozbiljniji, to njegova činjenična osnova mora da bude čvršća. Stoga je smatrao da presuda u korist Đukanovića nije narušila pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Takođe, Sud nije smatrao da je iznos dosuđene naknade štete prevelik, posebno jer su na isplatu naknade solidarno obavezani novinar i medij. Sud je većinom glasova zaključio da je predstavka očigledno neosnovana i odbacio je kao neprihvatljivu.

GRA Stiftung gegen Rassismus i Antisemitismus protiv Švajcarske^(link)

Predstavka br. 18597/13, 9. januar 2018. godine

Povrijeđena je sloboda izražavanja nevladine organizacije osuđujućom presudom za nazivanje izjave političara „verbalnim rasizmom“.

Rasistički govor mržnje

U novembru 2009. godine, omladinsko krilo jedne desničarske političke stranke održalo je demonstracije u znak podrške zabrani izgradnje džamije u Švajcarskoj. Nakon demonstracija, podnosilac predstavke, nevladina organizacija (NVO) koja se bori za toleranciju i protivi se diskriminaciji, objavila je na svojoj internet prezentaciji članak u kome je citirala govor mladog političara sa demonstracija i njegove riječi nazvala „verbalnim rasizmom“. Političar je podnio tužbu, navodeći da su optužbe za rasizam povrijedile njegova prava ličnosti. Domaći sud, koji je presudio u korist političara, naložio je NVO da ukloni članak sa svoje internet prezentacije i da, umjesto njega, objavi presudu. Žalbe domaćim sudovima nijesu urodile plodom.

Evropski sud za ljudska prava konstatovao je da je optužba za rasizam iznijeta u kontekstu burne javne debate o izgradnji džamije. Političar je održao kontroverzan govor i svojevoljno se izložio sudu javnosti. NVO je prenijela njegov govor i prokomentarisala da se radi o „verbalnom rasizmu“. Sud je smatrao da je klasifikacija govora podnosioca predstavke kao „verbalnog rasizma“ sadržala komentar NVO na izjavu i, samim tim, predstavljala vrijednosni sud. Različite organizacije su predloženu zabranu izgradnje novih džamija nazvale diskriminatornom, ksenofobičnom ili rasističkom, tako da ne može da se smatra da je ovaj vrijednosni sud bio lišen bilo kakve činjenične osnove. Klasifikacija „verbalnog rasizma“ takođe se ne može posmatrati kao neopravdani lični napad na političara, ili kao njegovo vrijeđanje. Niko se nije pozivao na njegov privatni život. Osvrćući se na izrečenu kaznu, Sud je smatrao da bi ona mogla da ima „zastrašujući efekat“ na ostvarivanje slobode izražavanja NVO, jer bi mogla da je obeshrabri da u budućnosti kritikuje političke izjave i politiku. Sud je zbog toga utvrdio da je povrijeđeno pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja.

Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia protiv Grčke^(link)

Predstavka br. 72562/10, 22. februar 2018. godine

Sloboda izražavanja dozvoljava objavljivanje snimka političara u javnom prostoru, bez odobrenja, ali ne i neovlašćeno sačinjenih snimaka iz privatnih prostorija bez argumenata koji bi to posebno opravdali.

Ključno pitanje: korišćenje skrivenih kamera

Podnosilac predstavke je vlasnik televizijskog kanala na kome su emitovana tri video-snimka snimljena skrivenom kamerom. Na prvom snimku prikazan je predsjednik skupštinskog odbora za elektronske igre na sreću kako ulazi u kockarnicu i igra na dva aparata. Na drugom snimku se vidi kako se sastaje sa zaposlenima na televizijskom kanalu, nakon što mu je prikazan prvi snimak. Na trećem snimku je prikazan susret poslanika i voditelja televizijske emisije u sklopu koje su prikazani segmenti, snimljen u kancelariji televizijskog voditelja. Poslanik se požalio Nacionalnom savjetu za radio i televiziju, koji je kompaniji naložio da plati odštetu od 100.000 evra za svaku televizijsku emisiju u kojoj su prikazani video-snimci, i da u svojoj glavnoj informativnoj emisiji tri dana uzastopno prenosi odluku Savjeta. Savjet je naveo da je prilikom izricanja kazne u obzir uzeo težinu prekršaja, broj gledalaca dvije televizijske emisije, veličinu ulaganja kompanije-podnositelja predstavke, kao i činjenicu da je televizijski kanal u prošlosti bio više puta kažnjavan zbog sličnih prekršaja. Odluku Savjeta potvrdio je ministar za štampu i medije, a kasnija žalba Vrhovnom upravnom sudu je odbačena.

Razmatrajući izvještaj u cjelini, Evropski sud za ljudska prava naglasio je da se predmet odnosio na pitanje koje je od javnog interesa; političar je, naime, bio istaknuta politička ličnost i predsjednik parlamentarnog odbora za igre na sreću. U vezi sa prvim od tri video-snimka, Sud je konstatovao da je snimljen u javnom prostoru, u kome je svako imao pravo da fotografiše ili napravi video-snimak. Političar je mogao da očekuje da se njegovo ponašanje pomno prati, pa čak i snima. Propuštanjem da to uzmu u obzir, domaći organi su prekršili pravo televizijske kuće na slobodu izražavanja.

Što se tiče drugog i trećeg video snimka, Sud je ocijenio da je političar opravdano mogao da očekuje da se razgovori neće snimati bez njegovog izričitog pristanka, s obzirom na to da su snimljeni u privatnom prostoru. Televizijska kuća nije iznijela nikakve argumente kojima bi opravdala korišćenje skrivenih kamera pri snimanju drugog i trećeg video snimka. Iako je Sud prihvatio da je izrečena novčana kazna bila visoka, prema domaćem zakonu mogla je da bude izrečena i veća. Pri tome, kazna je izrečena kompaniji, a ne pojedinačnim novinarima. Novčane kazne izrečene za drugi i treći video-snimak stoga nijesu predstavljale povredu prava na slobodu izražavanja.

Annen (br. 6) protiv Njemačke^(link)

Predstavka br. 3779/11, 18. oktobar 2018. godine

Osuda zbog uvredljivih izjava o profesoru koji se bavi istraživanjem embrionalnih matičnih ćelija nije povrijedila pravo na slobodu izražavanja aktiviste protiv abortusa.

Ključno pitanje: vrijeđanje i govor mržnje aktiviste koji se bori protiv abortusa

Podnosilac predstavke je borac protiv abortusa koji vodi internet stranicu na istu temu. Nakon komentara katoličkog biskupa o abortusu, objavio je saopštenje za javnost u kome je rad tima naučnika, od kojih je posebno naveo jednog, uporedio s medicinskim eksperimentima koje su nacisti izvodili na Jevrejima. Osuđen je za uvredu i kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 450 eura. Iako su domaći sudovi priznali njegovo pravo na slobodu izražavanja i značaj javne rasprave o abortusu, smatrali su da je pozivanjem na određenog profesora imenom i prezimenom, i povezivanjem njegovog profesionalnog ponašanja sa ponašanjem nacističkih naučnika, uz implikaciju da je djelovao sa lošom namjerom, prešao granicu legitimnog kritikovanja. Žalbe koje je uputio domaćim sudovima su odbijene.

Evropski sud za ljudska prava konstatovao je da su primjedbe predstavljale vrijednosne sudove za koje ne može da se dokaže da li su istiniti ili ne. Međutim, s obzirom na težinu optužbe, odnosno na poređenje profesorovog rada sa onim čime su se bavili naučnici-nacisti, za takve primjedbe bi ipak morala da postoji neka činjenična osnova. Sud je, uz to, naglasio i da primjedbe treba sagledati u specifičnom

kontekstu njemačke historije, i prihvatio mogućnost da države koje su iskusile užase nacizma osjećaju posebnu moralnu odgovornost da se od njih distanciraju. Iako je profesor bio aktivan učesnik u javnoj raspravi, te se nije mogao smatrati čisto privatnim licem, stepen u kojem je podnosilac predstavke prekoračio granice legitirnog kritikovanja bio je toliki da je osuđujuća presuda za krivično djelo uvrede, sa novčanom kaznom blizu propisanog minimuma, ipak bila odgovarajuća i nije narušila pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja.

Kaboğlu i Oran protiv Turske^(link)

Predstavke br. 1759/08, 50766/10 i 50782/10, 30. oktobar 2018. godine

Propustom da se autori izvještaja o manjinskim pravima koji je objavljen u medijima zaštite od zlostavljanja i fizičkih prijetnji, povrijeđeno je pravo na poštovanje privatnog života.

Ključno pitanje: govor mržnje protiv lica koja se bore za manjinska prava

Prvi podnosilac predstavke bio je predsjedavajući Konsultativnog savjeta za ljudska prava, dok je drugi predsjedavao Radnom grupom Savjeta za pitanja manjinskih i kulturnih prava. Savjet je 2004. godine usvojio izvještaj o manjinskim i kulturnim pravima koji se odnosio na nedostatke u zaštiti manjina u Turskoj. Nakon njegovog objavljivanja, u medijima se pojavilo nekoliko članaka u kojima je izvještaj osuđen i napadnut. Napadima i prijetnjama izloženi su i podnosioci predstavke, kojima su potom počele da prijete i ultranacionalističke grupe. Novine su objavile sljedeće prijetnje i napade: „Možete svoje lažne manjine da gurnete sebi u tu svoju Evropu... [Nemojte se] igrati vatrom“; „Ovaj izvještaj predstavlja pravu pravcatu izdaju, a one koji su ga napisali trebalo bi raskomadati. Oni koji tursku naciju žele da vide kao manjinu u ovoj zemlji, imaće posla sa nama“; i „Kunem se da je krv cijena koja se plaća za zemlju i, ako treba, ona će biti prolivena“. Smatrajući da članci sadrže uvrede, prijetnje i govor mržnje usmjeren ka njima, podnosioci predstavke su protiv autora i vlasnika dnevnih novina podnijeli četiri tužbe za naknadu štete. Međutim, sudovi su ih odbacili.

Evropski sud za ljudska prava je konstatovao da su članci objavljeni u kontekstu reakcionarne kampanje koju su nacionalistički krugovi sproveli protiv izvještaja i

njegovih glavnih autora. Podnosioci predstavke već su bili dobili prijeteće smrću. Sud je konstatovao da se u nekim djelovima članka direktno ili indirektno pozivalo na nasilje, ili se u njima takvo nasilje odobravalo, kao i da im je cilj bio raspirivanje mržnje protiv podnosilaca predstavke i njihovo izlaganje riziku od fizičkog nasilja. Neuspjeh države da ih zaštiti za podnosiocima bio je ponižavajući, slomio je kod njih volju da brane svoje ideje, i doveo do toga da se osjećaju uplašeno, povrijeđeno i ranjivo, što je predstavljalo povredu njihovog prava na poštovanje privatnog života, zaštićenog članom 8 Konvencije.

Toranzo Gomez protiv Španije^(link)

Predstavka br. 26922/14, 20. novembar 2018. godine

Prekršena je sloboda izražavanja osudom za klevetu zbog izjave da je policija izvršila „mučenje“.

Klevetanje policajaca

Podnosilac predstavke je demonstrant koji se lancima vezao za pod tunela, koji je iskopao kako bi spriječio da ga izbace iz zgrade u kojoj je živio. Policajci su mu oko struka vezali konopac i pokušali da ga izvuku napolje, pri čemu su mu ruku dugo, i u bolnom položaju, držali vezanu za skočni zglobov. Uz to su mu prijetili da će upotrijebiti gas, kao i da će se konstrukcija podzemnog tunela vrlo brzo urušiti. Podnosilac predstavke je na kraju prihvatio da se odveže. Na konferenciji za štampu koja je uslijedila, naveo je da je bio izložen mučenju od strane policajaca i vatrogasaca. Potom mu je suđeno za klevetu, nakon čega je osuđen na dnevnu novčanu kaznu od 10 eura u trajanju od 12 mjeseci, uz po jedan dan zatvora za svaka dva dana neplaćanja te novčane kazne, a naloženo mu je i da policajcima isplati 1.200 eura odštete i da o sopstvenom trošku objavi presudu u medijima.

Evropski sud za ljudska prava je konstatovao da, iako je podnosilac predstavke svakako donekle pretjerao, postupanje kojemu je bio izložen moglo je da kod njega izazove određeni osjećaj uznemirenosti, straha i psihičke, kao i fizičke patnje. Opisujući metode kojim su se državni organi koristili, on nijednog policajca ili vatrogasca nije pominjao pojedinačno, već je o njima govorio kao o grupi i dao činjeni-

cama potkrijepljen izvještaj o tome kako su se prema njemu ophodili. Izjavu je dao u dobroj namjeri, u kontekstu rasprave o metodama kojima su se policajci služili. Upotreba riječi „mučenje“ morala je da se tumači kao vrijednosni sud čiju istinitost nije bilo moguće dokazati. Ova riječ je upotrijebljena u kolokvijalnom smislu, a ne kao navod o počinjenom krivičnom djelu. Sud je dalje smatrao da je kazna bila previše teška, naročito prijetnja zatvorom, i da bi na podnosioca predstavke imala „strašan (chilling) efekat“, te da bi ga obeshrabrila da ubuduće kritikuje postupke službenika državnih organa. Iz svih ovih razloga, presudom je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu izražavanja.

Høiness protiv Norveške^(link)

Predstavka br. 43624/14, 17. mart 2019. godine

Informativni internet portal nije odgovoran za seksističke komentare koje su na njihovoj prezentaciji objavila anonimna treća lica, a koje su po prijavi i uklonili.

Ključno pitanje: *Odgovornost internet portala za komentare korisnika*

Podnositeljka predstavke poznata je norveška advokatica. Nakon što su novine objavile tekstove o tužbi vezanoj za nasljedstvo njenog ostarjelog supruga, korisnici internet foruma su o njoj postavljali razne komentare. Među njima su bili i sljedeći: „Seksi ženska! Poznajem nekoga ko poznaje nekoga ko je imao sreće da je kresne“; „Morali bi da mi vežu oči da bih je jebao. Odvratno je ružna – izgleda kao kurva“; i „Je l' neko još uvijek jebe ovog trønderbjørn-a [nadimak]?“. Podnositeljka predstavke žalila se Norveškoj komisiji za žalbe na pisanje štampe, koja je utvrdila da je komentarima prekršen novinarski kodeks ponašanja. Internet forum se izvinio i unaprijedio svoje interne procedure za uklanjanje komentara. Tužba za klevetu koja je uslijedila bila je neuspješna, jer je domaći sud presudio da internet stranica i njen urednik ne mogu da se smatraju krivima.

Evropski sud za ljudska prava prvo je konstatovao da komentari nijesu predstavljali govor mržnje ili podsticanje na nasilje. Sud je, takođe, bio mišljenja da realno nije moguće da podnositeljka predstavke podnese tužbe protiv anonimnih lica koja su te komentare napisala. Što se tiče konteksta u okviru koga su komentari napisani, Sud je primijetio da debatni forumi nijesu bili povezani sa informativnim

odjeljkom internet prezentacije, te da komentari, samim tim, ne mogu da se smatraju nastavkom članaka. Konstatovano je da je postojao sistem za moderiranje komentara, koji je obuhvatao i „signal“ kojim se moderator upozoravao na svaki potencijalno problematičan sadržaj. Putem ovog sistema, prva dva su komentara uklonjena nekoliko minuta nakon što su se advokati podnositeljke predstavke na njih požalili, dok je treći proaktivno uklonio sam moderator. S obzirom na to da su se meritumom predmeta bavili domaći sudovi dva različita stepena, koji su razmotrili sve relevantne aspekte, Evropski sud za ljudska prava je zaključio da nije došlo do povrede prava podnositeljke predstavke na poštovanje njenog privatnog života.

Ostale odluke i presude

Smajić protiv Bosne i Hercegovine

Predstavka br. 48657/16, 16. januar 2018. godine (odluka o prihvatljivosti)

Ključno pitanje: *govor mržnje (nacionalistički i etnički)*

Osudom na uslovnu zatvorsku kaznu, koja je izrečena podnosiocu predstavke, nije bilo povrede slobode izražavanja, kao ni oduzimanjem kompjutera, zbog njegove izjave o „ovom smrdljivom Božiću“ koju je postavio na internetu, a u kojoj stoji i da u slučaju secesije Republike Srpske gradove u Srbiji treba napasti i „očistiti“ i u kojoj se Srbi iz ponekih gradova opisuju kao „radikalni mislioci“ koji izvire iz različitih „šupaka“.

Faludy–Kovács protiv Hrvatske*

Predstavka br. 20487/13, 23. januar 2018. godine

Ključno pitanje: *privatnost javne ličnosti*

Nije bilo povrede prava na poštovanje privatnog života u vezi sa novinskom intervjuu podnositeljke predstavke, koja je udovica poznatog pjesnika, o djetetu koje bi mogli da začnu njena sestra i pjesnikov unuk.

Slava Jurišić protiv Hrvatske

Predstavka br. 76584/12, 8. februar 2018. godine

Ključno pitanje: *kritika političara*

Povreda slobode izražavanja lokalnog političara, koji je naveo da je gradonačelnik umiješan u razne malverzacije vezane za zapošljavanje državnih službenika u lokalnim javnim ustanovama.

* *Plavi naslovi su linkovi*

Ivashchenko protiv Rusije

Predstavka br. 61064/10, 13. februar 2018. godine

Ključno pitanje: pretres novinarovog laptopa

Povreda prava na poštovanje privatnog života novinara od strane carinskih službenika koji su izvršili pregled i iskopirali fajlove sa njegovog laptopa i uređaja za čuvanje podataka.

Falzon protiv Malte

Predstavka br. 45791/13, 20. mart 2018. godine

Ključno pitanje: razlika između činjenične izjave i vrijednosnog suda

Povreda prava na slobodu izražavanja novinara koji je osuđen za klevetu u vezi sa novinarskim izjavama koje je dao u formi pitanja, a koje su domaći sudovi tretirali kao navođenje činjenica.

Egill Einarsson protiv Islanda (br. 2)

Predstavka br. 31221/15, 17. jul 2018. godine

Ključno pitanje: odšteta zbog klevete i sudski troškovi

Odbijanjem domaćih sudova da dosude sudske troškove i obeštećenje nakon samo djelimičnog prihvatanja tužbe za klevetu, nije došlo do povrede prava na poštovanje privatnog života.

Savva Terentyev protiv Rusije

Predstavka br. 10692/09, 28. avgust 2018. godine

Ključno pitanje: govor mržnje protiv policajaca

Nije bilo povrede prava na slobodu izražavanja mladog blogera koji je osuđen na uslovnu kaznu zbog komentara koje je postavio na internet, a u kojima je policajce nazivao „papanima“ i „najglupljim i najneobrazovanim predstavnicima životinjskog svijeta“ i pozivao na „spaljivanje policajaca-nevjernika u pećima nalik na one koje su korišćene u Aušvicu“ kako bi se „društvo očistilo od tih prljavih policijskih bandita“.

Annen protiv Nemačke, br. 2–5

Predstavke br. 3682/10, 3687/10, 9765/10, i 70693/11, 20. septembar 2018. godine

Ključno pitanje: *govor mržnje aktivista koji se bore protiv abortusa*

Nije bilo povrede prava na slobodu izražavanja aktiviste koji se zalaže protiv abortusa u vezi sa nekoliko sudskih zabrana koje su donijete kao odgovor na njegove ozbiljne optužbe koje su mogle da izazovu mržnju i agresiju.

Makraduli protiv bivše jugoslovenske republike Makedonije

Predstavke br. 64659/11 i 24133/13, 19. oktobar 2018. godine

Ključno pitanje: *kleveta političara*

Povreda prava na slobodu izražavanja u vezi sa krivičnim postupkom za klevetu, koji je protiv podnosioca predstave pokrenut zbog njegovih navoda da je političar visokog ranga zloupotrijebio svoja ovlašćenja, koji je bio i na čelu Bezbjednosno-kontraobavještajne agencije.

Narodni List d.d. protiv Hrvatske

Predstavka br. 2782/12, 8. novembar 2018. godine

Ključno pitanje: *kleveta sudije*

Povreda prava na slobodu izražavanja dnevnih novina, kojima je naloženo da plate građanskopravnu odštetu zbog članka u kome se sudija optužuje za sukob interesa.

Prunea protiv Rumunije

Predstavka br. 47881/11, 8. januar 2019. godine

Ključno pitanje: *kleveta političara*

Presudom za klevetu zbog pominjanja privrednog spora kandidata na parlamentnim izborima, nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

Šimunić protiv Hrvatske

Predstavka br. 20373/17, 22. januar 2019. godine (odluka o prihvatljivosti)

Ključno pitanje: *nacionalistički govor mržnje*

Nije bilo povrede prava na slobodu izražavanja fudbalera koji je kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 3.300 eura zbog toga što je, na međunarodnoj fudbalskoj utakmici, uzvikivao „Za dom“, pri čemu su mu navijači odgovarali riječima „Spremni!“, iako je u pitanju uzvikivanje koje je fašistički ustaški pokret koristio tokom Drugog svjetskog rata.

Rebečenko protiv Rusije

Predstavka br. 10257/17, 16. april 2019. godine

Ključno pitanje: *kleveta u video snimku postavljenom na internetu*

Pravo na slobodu izražavanja povrijeđeno je osudom za klevetu, jer domaći sudovi nijesu analizirali koji su djelovi snimka sa Jutjuba imali klevetnički sadržaj, niti su tokom postupka, koji se vodio za klevetu, dali odgovarajuću težinu pravu podnosioca predstavke na slobodu izražavanja.